

на изворитѣ и безпристрастенъ възгледъ, съчетанъ съ основателностъ и яснота — ето отличителнитѣ черти на неговитѣ работи.

Досущъ своеобразна книга се явяватъ запискитѣ на хайдушкия войвода *Панайотъ Хитовъ* (Букурещъ, 1872 год.). Съставени отъ единъ човѣкъ, който се научилъ да пише едва въ напреднала възраст, тѣ представятъ едно почти романтично описание на свои и чужди приключения¹³.

Откъмъ филологични съчинения българитѣ не чувствуватъ празнина; ала тѣхното достоинство не отговаря на броя. Освенъ споменатитѣ вече филолози, трѣбва да споменемъ още *Драганъ Цанковъ* отъ Свищовъ (сега вице-губернаторъ въ Търново), който на 1852 год. издалъ подъ ръководството на професоръ Миклошичъ българска граматика на нѣмски езикъ, следъ това *Иоак. Груевъ*, *Иванъ Н. Момчиловъ* и рано умрѣлиятъ *Никола Първановъ* отъ Ломъ († 1872 год.), ученикъ на сръбския филологъ Даниичъ.

Всички клонове на литературното производство обгръща дейността на д-ра по медицина *Иванъ А. Богоровъ* отъ Пловдивъ, който отъ 1842 год. нататъкъ издавалъ вестници, народни пѣсни, географии, пѣтни описания, граматики и пр. Трѣбва да посочимъ двата му речника, единъ добъръ френско-български (2 изд. 1872 год.) и другъ негоденъ българо-френски.

Популярната и училищната литература, които обематъ повечето преводи отъ френски, английски и руски езици, сж твърде обширни. Главната заслуга тукъ се пада на книгопродавцитѣ: *Хр. Г. Дановъ* (отъ Клисурска гора), който между другото издалъ и една голѣма карта на Турция (1863 год., 4 листа) и *Д. В. Манчевъ* (отъ Батакъ), следъ това на учителитѣ *Груевъ*, *Шишковъ*, *Радуловъ*, д-ръ *Стояновъ-Беронъ* и др. За църковнитѣ работи сж писали епископитѣ *Натанаилъ Стояновичъ* охридски и *Григорий Нѣмцовъ* русенски. По инициатива на американскитѣ мисионери Библията, надъ която *Elias Riggs* работилъ 11 години, била преведена на новобългарски езикъ; сжщитѣ сами пишатъ на български; *Ц. Ф. Морсъ* (*C. F. Morse*) съставилъ граматика и българо-английски речникъ.

Началото на българската журналистика турилъ *Фотиновъ* съ своето „*Любословие*“ (Смирна, 1844—1846). Политически вестникъ „*Българскій орелъ*“ (по-сетне Българскій народенъ извѣстникъ) почналъ да издава на 1846 год. въ Лайпцигъ Богоровъ. Въ Цариградъ той турилъ начало въ 1849 год. на „*Цариградскій вѣстникъ*“, който се продължавалъ подъ ръководството на А. Екзархъ до 1861 год. Отъ времето, когато възникналъ църковниятъ въпросъ, журналистиката придобила голѣма мощъ. Въ Самия Цариградъ работѣли Цанковъ, Балабановъ, Т. Стояновъ — Бурмовъ, Михайловски, Найденовъ и Славейковъ въ това време, когато емигрантитѣ въ Букурещъ, на пръвъ планъ Раковски и Каравеловъ, въ своитѣ вестници се борѣли не само съ фанариотитѣ, а и съ турцитѣ¹⁴.

Презъ 1875 год. българитѣ имали 14 периодични издания: въ Цариградъ излизали четири голѣми вестника: Найденовиятъ *Напрѣдѣкъ*, Источното време на англичанина Hanly, Балабановиятъ *Вѣкъ*, следъ това *День*, белетристичното ежемесечно списание *Читалище* (отъ 1870 редакт. Цанковъ) и богословскиятъ *Въскресникъ*. Въ Букурещъ се издаватъ политическото *Знаме*, белетристичното *Знание*, селско-стопанскиятъ *Ступанъ* и педагогичното *Училище*; въ Браила — научното *Периодическо списание*. *Дунавъ* въ Русе, *Одринъ* въ Одринъ и *Солунъ* въ Солунъ — правителствени вестници (отъ 1864 год.).